

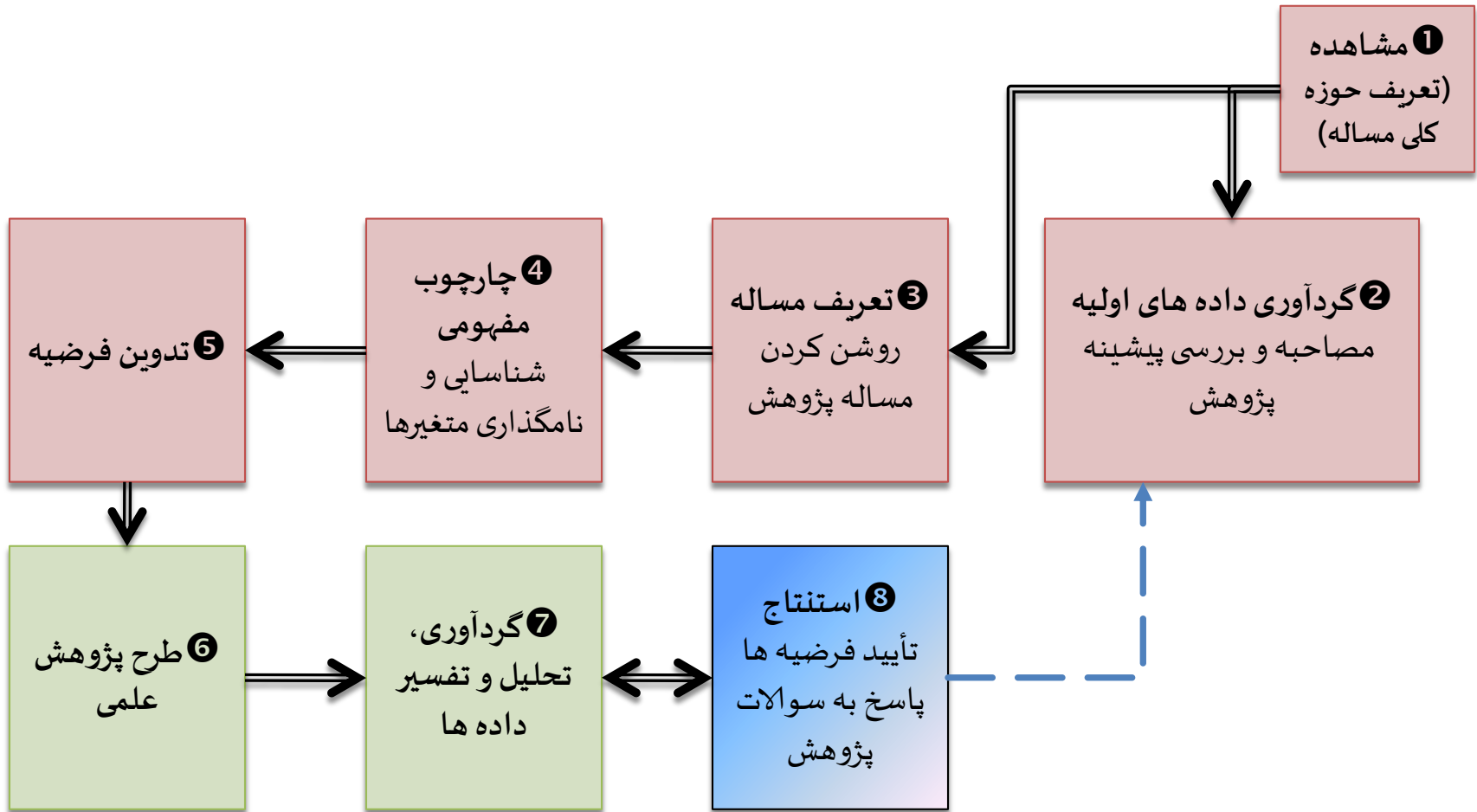
روش تحقیق پیشرفته

استاد درس: مسعود براتی

جلسه سوم

تدوین چارچوب مفهومی و فرضیه‌های
پژوهش

فرایند پژوهش

چارچوب مفهومی

یک الگوی مفهومی مبتنی بر روابط تئوریک میان شماری از عوامل
با اهمیت در مورد مسأله پژوهش (شبکه روابط بین متغیرها)

هدف ← کمک به در نظر گرفتن روابط خاص و ایجاد فرضیاتی
برای بررسی نظریه تدوین شده

متغیر چیست؟

متغیر ← هر چیزی که بتواند ارزشهای گوناگون و متفاوتی را بپذیرد
- مثال: تعداد کارکنان غایب، انگیزش، نمره آزمون

انواع متغیرهای اصلی:

۱. مستقل (پیش بین)

۲. وابسته (ملاک)

۳. تعدیل کننده

۴. مداخله گر

متغیر وابسته

متغیر وابسته ← هدف در اغلب پژوهش‌ها توصیف یا پیش‌بینی متغیر وابسته است.

– با تحلیل متغیر وابسته می‌توان متغیرهای مؤثر بر آنرا شناخت.

متغیر مستقل

متغیر مستقل ← به گونه ای مثبت یا منفی بر متغیر وابسته اثر می گذارد
- دلیل تغییر در متغیر وابسته را باید در متغیر مستقل جستجو کرد

متغیر تعدیل کننده

۸

متغیر تعدیل کننده ← تأثیر اقتصادی بر رابطه متغیر مستقل و وابسته دارد
- رابطه متغیر مستقل و وابسته را تحت تأثیر قرار می دهد

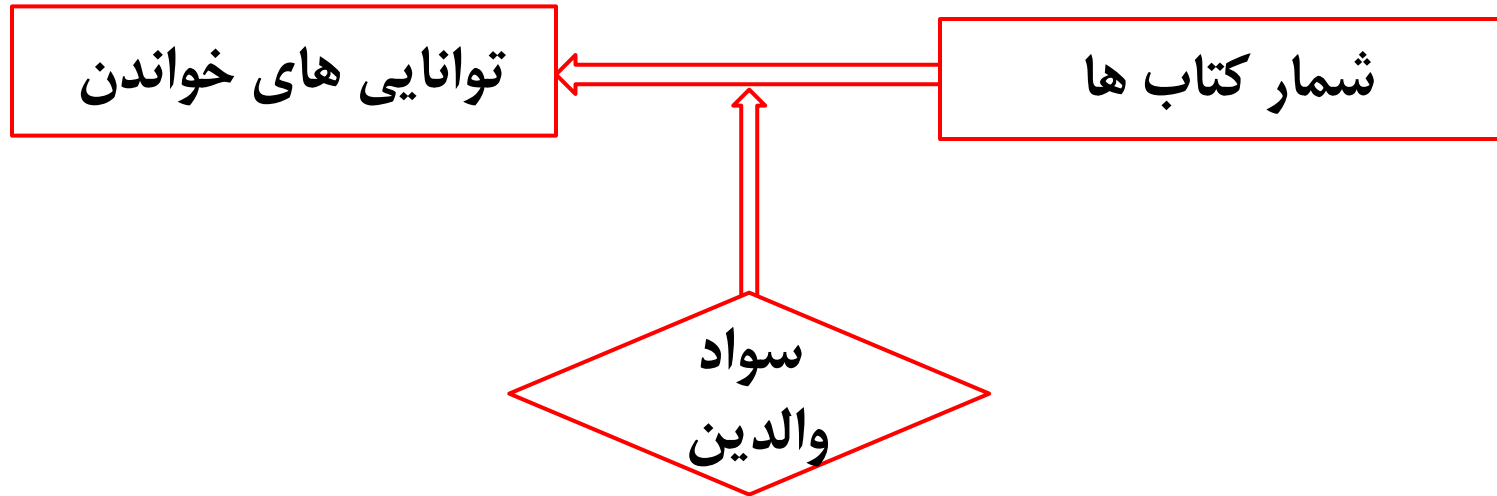
هرگاه رابطه بین متغیرهای مستقل و وابسته تحت تأثیر متغیر دیگری قرار می گیرد
می گوییم متغیر سومی وجود دارد که بر این رابطه اثر تعدیل کننده دارد.

مثال: نقش هوش و جنسیت در تأثیر میزان مطالعه افراد بر توان یادگیری آنان

متغیر تعدیل کننده

۹

متغیر مداخله گر

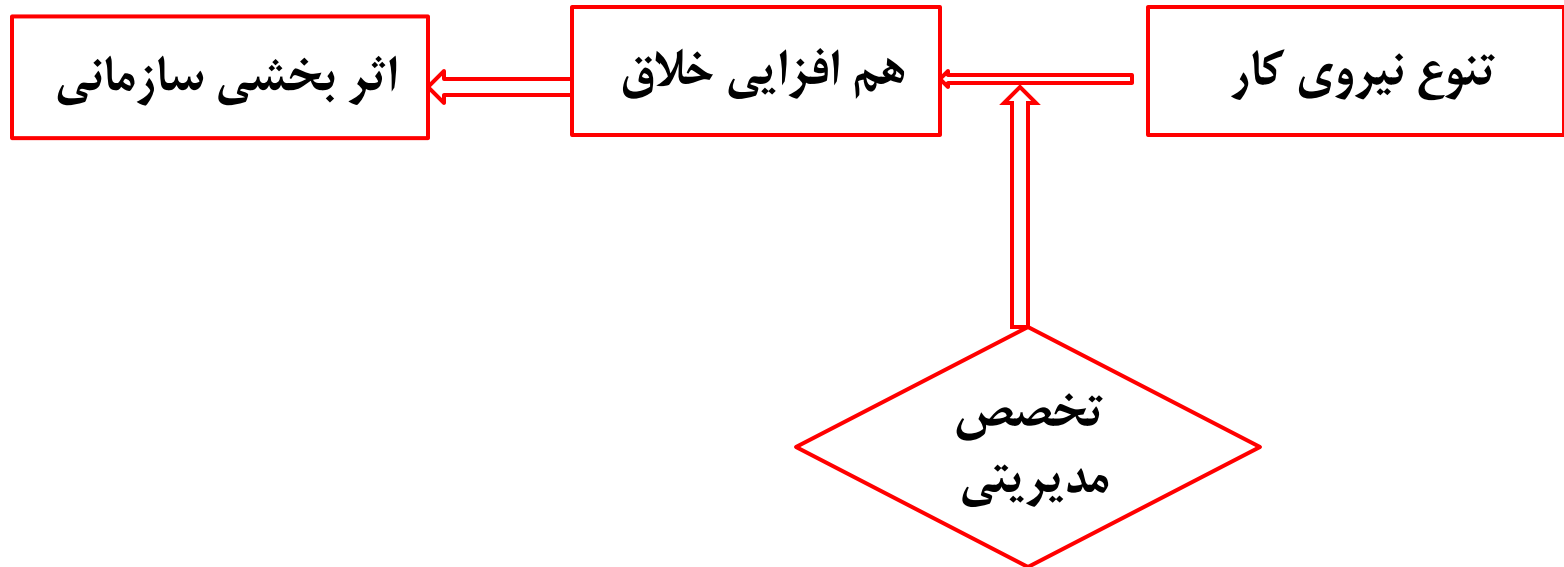
متغیر مداخله گر ← در بازه زمانی ای که متغیر مستقل به جریان می افتد تا بر متغیر وابسته نفوذ کند، وجود دارد

- به استنباط و توصیف نفوذ متغیرهای مستقل بر متغیر وابسته کمک می کند

- تاثیر آن را نه می توان کنترل کرد و نه به طور مستقیم و مستقل از سایر متغیرها مشاهده نمود.

- متغیری است که محقق برای استنتاج از نحوه تاثیر متغیر مستقل بر متغیر وابسته مورد نظر قرار می دهد.

متغیر مداخله گر

ویژگی های بنیادی چارچوب مفهومی

۱. متغیرهای مرتبط با موضوع پژوهش باید به روشنی شناسایی و مشخص شوند.

۲. در بحث ها باید بیان کرد که چگونه دو یا چند متغیر به یکدیگر مرتبط اند. این کار را باید برای روابط مهمی انجام داد که بر پایه نظریه ها تصور می رود میان متغیرها وجود دارد.

۳. اگر بتوان ماهیت و جهت روابط را بر پایه یافته های پژوهش های پیشین به صورت نظریه بیان کرد، آنگاه در بحث ها باید اشاراتی مبنی بر مثبت یا منفی بودن روابط وجود داشته باشد.

ویژگی های بنیادی چارچوب مفهومی

۴. باید به درستی تشریح شود که چرا انتظار داریم این روابط و جود داشته باشد.

استدلال ها را می توان بر یافته های پیشین استوار کرد.

۵. باید یک نمودار نیز که نشان دهنده چارچوب مفهومی باشد ترسیم کرد تا

خواننده بتواند روابط مبتنی بر نظریه را تجسم کند.

تمرین

برای موضوع انتخابی چارچوب مفهومی
تدوین کنید.

تدوین فرضیه

فرضیه پردازی = آیا روابطی که بر پایه نظریه ای معین در چارچوب مفهومی بیان شده اند، واقعیت دارند یا خیر؟ و سپس آزمودن این روابط به روشهای علمی.

- شکل دهی این بیان های آزمون پذیر ← فرضیه پردازی

تعریف فرضیه

✓ حدس عالمانه ای است درباره حل یک مساله .

✓ رابطه ای منطقی بین دو یا چند متغیر که به صورت جمله ای آزمون پذیر بیان می شود.

این روابط بر پایه شبکه ارتباط هایی تجسم می شود که ریشه در چارچوب مفهومی تدوین شده برای پژوهش دارند.

چارچوب های بیان فرضیه

□ جمله های اگر ... آنگاه

مثال: اگر کارکنان سالم تر باشند کمتر از مرخصی استعلاجی استفاده می کنند.

چنان چه در بیان رابطه بین دو متغیر (تفاوت بین دو گروه) واژه هایی همچون "مثبت"، "منفی"، "بیشتر"، "کمتر" و نظایر آن به کار رود این فرضیه ها را **جهت دار** می نامیم زیرا سمت و سوی رابطه بین متغیرها را (مثبت یا منفی) نشان می دهند.

فرضیه هایی را که روابط یا تفاوتی را وضع می کنند ولی سمت و سوی این روابط یا تفاوتها را نشان نمی دهند، **غیر جهت دار** می نامند.